

Uitzonderlijke en exceptionele hoogbegaafdheid

Hoogbegaafdheid bij volwassenen wordt steeds breder geaccepteerd in de maatschappij. Uitzonderlijk of exceptioneel hoogbegaafden hebben meer mogelijkheden maar ook behoeften die weer verschillen van 'gemiddeld' hoogbegaafden. Er is weinig bekend over deze mensen, mede doordat het aantal personen in deze subgroep zo klein is. In dit leaflet geven we informatie over exceptionele en uitzonderlijke hoogbegaafdheid en hopen daarmee het bewustzijn over en het begrip voor deze groep te vergroten. Onze beschrijvingen en aanbevelingen voor de groep exceptioneel / uitzonderlijk hoogbegaafden baseren we (naast de beschikbare literatuur) op ervaring en praktijkvoorbeelden. Voor uitleg en advies over hoogbegaafdheid in het algemeen verwijzen we o.a. naar de verschillende leaflets van het IHBV.

Wat is exceptionele of uitzonderlijke hoogbegaafdheid?

Wanneer hoogbegaafdheid alleen in termen van een IQ score wordt gedefinieerd, spreken we van hoogbegaafdheid bij een IQ score in de bovenste 2%. Dit komt overeen met de gemiddelde score (100) plus 2 standaardafwijkingen. Mensen met een IQ score vanaf 3 standaardafwijkingen boven het gemiddelde (wat overeenkomt met ongeveer 145) worden ook wel uitzonderlijk of exceptioneel hoogbegaafd genoemd (er is geen consensus over de termen). In het Nederlands zijn er geen testen die een score hoger dan 145 geven, daarom kunnen deze niet goed de 'mate' van hoogbegaafdheid in een IQ getal vaststellen.

Kenmerken

Het is aannemelijk dat de kenmerken van exceptioneel en uitzonderlijk hoogbegaafde volwassenen in het verlengde liggen van de kenmerken die bekend zijn bij hoogbegaafdheid in het algemeen, maar mogelijk extremer en intenser aanwezig. Hoewel dit als positief dient te worden gezien, kunnen eventuele moeilijkheden die zij hierdoor ondervinden ook groter zijn. Er zijn ons vele voorbeelden bekend van kinderen die niet naar een reguliere school kunnen of juist veel klassen overslaan. Sommige van hen vallen zelfs volledig buiten het schoolsysteem. Het vinden van gelijkgestemden is vaak een uitdaging. Zelfs binnen de groep hoogbegaafden kunnen zij nog het gevoel hebben 'anders' te zijn. Zie ook Rise (2016).

Onderzoek

We noemen enkele onderzoeken naar uitzonderlijk hoogbegaafde kinderen:

- Hollingworth (1975) concludeerde dat sociale problemen bij kinderen met een uitzonderlijk hoog IQ samenhangen met twee factoren: inadequate bejegening door volwassenen en gebrek aan intellectuele uitdaging. Deze kinderen werden vaak door volwassenen genegeerd omdat gedacht werd dat zij het toch wel zouden redden. Het tegelijk heersende idee dat uitzonderlijk hoogbegaafde kinderen onhandig, kwetsbaar en excentriek zouden zijn, werd door de resultaten van dit onderzoek ontkracht. Helaas leeft deze mythe nog steeds bij veel mensen (ook in het onderwijs).
- Gross (2003) volgde gedurende twee decennia 60 kinderen met zeer hoge IQ scores. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de kinderen die minstens 3 klassen mochten overslaan, het zowel academisch als sociaal erg goed deden; de meesten promoveerden, excelleerden in hun vakgebied, vormden hechte relaties en ontwikkelden goede vriendschappen. De 33 kinderen die geen klassen mochten overslaan ging het

minder goed af, ze hadden moeite met sociale relaties en een deel van hen rondde hun studie niet af. Gross suggereerde dat, omdat zij zich zolang sociaal geïsoleerd hebben gevoeld, zij te weinig oefening hebben gehad in het aangaan van sociale contacten.

Bijdragen aan het welbevinden

De bevindingen van Hollingworth en Gross laten zien dat sociale aansluiting een belangrijk thema is voor de groep uitzonderlijk hoogbegaafden. Het vinden van ontwikkelingsgelijken kan immers een groot probleem zijn. Internet en sociale media zouden hier uitkomst kunnen bieden. Wij denken dat meer aandacht en onderzoek voor deze subgroep van hoogbegaafden hard nodig is. Het is belangrijk voor hun welbevinden en voor (eventuele) professionele hulp.

Aanbevelingen

- Begrijp dat uitzonderlijke hoogbegaafdheid iets positief is!
- Gevoelens van eenzaamheid, zelfs in groepen hoogbegaafden kunnen duiden op uitzonderlijke begaafdheid, ook als prestaties niet uitzonderlijk lijken.
- Afnemen van IQ-testen om te differentiëren binnen de bovenste 2% wordt door weinigen gedaan. Het is echter niet in alle gevallen belangrijk om een precieze IQ score te weten. (Zie ook het IHBV-leaflet – Ben ik hoogbegaafd of niet?)
- Het vinden van gelijkgestemden kan digitaal of real-life via verschillende verenigingen die zich richten op exceptioneel en/of uitzonderlijk hoogbegaafden, zoals de Triple Nine Society (www.triplenine.org) Zie ook het World Intelligence Network (www.iqsociety.org).
- Een lijst met hulpverleners die ervaring hebben met hoogbegaafdheid staat op de IHBV website.

Referenties

- Gross, M.U.M. (2003). *Exceptionally Gifted Children*. Abingdon: Routledge.
- Hollingworth, L. S. (1975). *Children above 180 IQ Stanford-Binet: Origin and Development*. New York: Arno Press
- Rise: Documentaire over mensen in de hoogste IQ-groep, zie: <http://daimoninstitute.com/#RiseDocumentary>